

Forskningsnotat 5

Elevernes udbytte af deltagelse i
Kombinationsprojektet

Marianne Lyngmose Nielsen

Peter Koudahl

DPU juni 2011

Indhold

Forskningsnotat	3
Metode	5
Elevernes nuværende uddannelses-, arbejdsmæssige og sociale situation	6
Elevernes uddannelses og arbejdsmæssige bane i perioden fra afslutningen af højskoleopholdet og den nuværende situation	6
Elevernes vurderinger af højskoleopholdets betydning for deres nuværende situation	7
Højskolens betydning for uddannelsesvalget.....	7
Højskolens betydning for den personlige udvikling	7
Elevernes oplevelser af overgangene til højskoleopholdet og efter afslutningen af højskoleopholdet.....	8
Opsamling.....	9
Bilag 1	9

Forskningsnotat

DPU har fået til opgave at følgevaluere FFD's Kombinationsprojekt. Evalueringen vil have til formål såvel at se på resultaterne af projektet som at yde input til den løbende proces for at sikre, at projektet når de beskrevne mål. Dette forskningsnotat skal således ses dels som et input til den løbende proces dels som en status på, i hvor høj grad projektets overordnede mål er nået.

Målet med Kombinationsprojektet er at udvikle samarbejdet mellem højskoler, UU centre og erhvervsskoler med henblik på at skabe kombinationsforløb for unge under 25, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse. Projektet er således et bidrag til at opnå regeringens målsætning om, at 95 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Projektet har endvidere til formål at positionere højskolerne som relevante og kvalificerede aktører i forhold til 95 % målsætningen.

I dette notat sætter vi fokus på elevernes udbytte af deltagelse i Kombinationsprojektet og hvilken betydning det har haft for, hvor de uddannelses- og arbejdsmæssigt er i dag. Notatet samler dermed op på Kombinationsprojektets overordnede formål og viser i hvilken grad projektets målsætning om, at de unge skal påbegynde en erhvervsuddannelse, er nået.

Notatet er baseret på telefoninterviews med elever, der har været igennem Kombinationsprojektet. På tidspunktet for gennemførelse af interviews havde 100 elever været igennem projektet. Af disse er det lykkedes at komme i kontakt med 47 elever, der har deltaget i Kombinationsprojektet på 12 forskellige højskoler.

I notatet sætter vi fokus på følgende temaer:

- Elevernes nuværende uddannelses-, arbejdsmæssige og sociale situation
- Elevernes uddannelses og arbejdsmæssige bane i perioden fra afslutningen af højskoleopholdet og den nuværende situation
- Elevernes vurderinger af højskoleopholdets betydning for deres nuværende situation
- Elevernes oplevelser af overgangene til højskoleopholdet og efter afslutningen af højskoleopholdet. Her har vi særlig fokus på vejledningsindsatsen og eventuelle andre betydende støtteforanstaltninger
- Elevernes øvrige udbytte af højskoleopholdet

Interviewene peger på følgende tendenser, der vil blive uddybet i det følgende:

- En meget stor andel af de tidligere højskoleelever (31) er i gang med en uddannelse. Heraf er næsten halvdelen gået i gang i direkte forlængelse af højskoleopholdet. I den sammenhæng er Kombinationsprojektets overordnede formål i vid udstrækning opfyldt. Dog er ikke alle kommet i gang med den erhvervsuddannelse, de oprindeligt havde tænkt på. Hver tredje er kommet i gang med HF.
- En væsentlig grund til at eleverne ikke er kommet i gang med den erhvervsuddannelse, de oprindeligt havde tænkt på, er, at højskoleopholdet for mange elever har åbnet for helt nye

erfaringshorisonter, at de er blevet opmærksomme på mulige uddannelser og jobs, de ikke tidligere havde i tankerne. Desuden har mange elever gennem højskolens undervisning og øvrige aktiviteter opdaget nye talenter og kompetencer hos sig selv.

- Der er stor forskel på, hvordan eleverne har oplevet vejledningen før, under og efter højskoleopholdet. Her finder vi også store forskelle i elevernes oplevelser af tilbuddet om vejledning på de enkelte højskoler.
- Langt størstedelen af eleverne har været meget glade for deres højskoleophold

Metode

De tidligere højskoleelever er forsøgt interviewet pr. telefon. Interviewene er gennemført efter en interviewguide (bilag 1). Der er gennemført interviews i 2 omgange. Dels i januar-februar 2011 og igen i maj 2011. I første interviewomgang lykkedes det at interviewe 31 tidligere elever. I anden omgang lykkedes det at komme i kontakt med yderligere 16 tidligere elever. I alt er 47 af de 100 elever blevet interviewet.

Interviewene er foregået ved at interviewerens kort har præsenteret sig, har forklaret sit formål og spurgt om de havde tid til at svare på de 8 spørgsmål i interviewguiden. Alle de tidligere elever, det er lykkedes at komme i kontakt med, har været meget villige til at fortælle om deres højskoleophold og nuværende situation. Kun få tøvede med at deltage, men indvilligede efter at have hørt om undersøgelsens formål. En stor andel af de unge var dog ikke klar over (eller kunne ikke huske), at de havde været med i et projekt. Men de bekræftede, at de havde været på højskole.

Årsagerne til at det ikke er lykkedes at komme i kontakt med alle de tidligere elever er følgende:

- Der manglede telefonnumre på 20 elever
- 23 telefonnumre var ikke længere aktive. Dette skyldes formodentligt, den måde mange unge har telefon på i dag. Mobiltelefonerne er billige og nemme at skifte ud, særligt hvis der skiftes til et andet teleselskab. Herudover er taletidskort en nem løsning, hvis de unge ikke har økonomi til et fast månedligt abonnement
- 3 numre var opsagt og overtaget af en anden
- 3 elever ønskede ikke at deltage i undersøgelsen
- 4 elever har ikke besvaret interviewerens opkald

De tidligere elever er forsøgt kontaktet på alle tidspunkter i løbet af dagen og aftenen, både hverdage og weekends. I nogle tilfælde har der skulle flere sms'er og telefonopkald til for at få kontakt med de tidligere elever.

I og med det ikke har været muligt at komme i kontakt med godt halvdelen af de tidligere elever, har vi ikke kunne lave en bortfaldsanalyse med henblik på at afklare, om der eventuelt er systematik i bortfaldet, der kan have betydning for undersøgelsens resultater. Det er imidlertid vores vurdering, at der ikke er grund til at antage, at der skulle være systematik i bortfaldet, hvorfor det må formodes, at den andel af eleverne, det ikke er lykkedes at komme i kontakt med, ikke adskiller sig fra den øvrige elevgruppe.

I det følgende præsenteres resultaterne af interviewundersøgelsen.

Elevernes nuværende uddannelses-, arbejdsmæssige og sociale situation

Langt den største andel af de tidligere højskoleelever (31) er i gang, eller skal straks i gang med en uddannelse. For en del af dem er det dog ikke den uddannelse, de oprindeligt havde tænkt sig. Kun 12 tidligere elever er i gang med den uddannelse, eller en der ligger tæt op ad den, som de oprindeligt havde tænkt sig.

21 tidligere elever er i gang med en erhvervsuddannelse, her iblandt 2 der er i gang med social og sundhedsuddannelse. De øvrige er i gang med forskellige håndværksuddannelser – tømrer, bager, murer, landmand, gartner mv. eller uddannelsen til pædagogisk assistent. Af disse er 13 gået i gang med den nuværende uddannelse i direkte forlængelse af højskoleopholdet. Flere af disse elever er stadig i gang med erhvervsuddannelsens grundforløb, hvilket betyder at de kun kan færdiggøre uddannelsen, hvis de er i stand til at skaffe sig en læreplads. En enkelt er gået i gang med en uddannelse som tatovør, og en anden er i gang med en uddannelse som kunsthåndværker

- 10 elever er i gang med HF.
- 4 er i arbejde. Heraf er en soldat på kontrakt og en anden arbejder hos en fotograf efter at have gennemført grundforløb på en erhvervsskole, og regner med at kunne få en læreplads der.
- En enkelt er lige flyttet og søger arbejde.
- 3 elever er på et nyt højskoleophold.
- 4 elever fortæller at de er gået i stå igen og er kommet på kontanthjælp.
- 2 elever fortæller at de har forskellige psykiske problemer, som gør at de pt. ikke er i stand til at være i uddannelse eller arbejde.

Samlet set er langt den største andel beskæftiget i enten uddannelse eller arbejde. I den sammenhæng er projektets overordnede mål nået. Det er bemærkelsesværdigt, at 10 tidligere elever er i gang med HF. En gennemgang af interviewene tyder på, at en del af disse elever har opdaget, at de til trods for dårlige erfaringer med folkeskolen, alligevel er i stand til at fortsætte i en boglig uddannelsesretning.

Nogle af interviewene tyder på, at enkelte elever har fortalt, at de gerne ville i gang med en erhvervsuddannelse, da de er kommet med i projektet, men at de fra begyndelsen har haft andre planer og at de har set Kombinationsprojektet som en mulighed for at komme på højskole. Disse elever er alle i gang med uddannelse.

Elevernes uddannelses og arbejdsmæssige bane i perioden fra afslutningen af højskoleopholdet og den nuværende situation

18 tidligere elever der er i gang med en uddannelse, er ikke begyndt direkte, men har lavet forskelligt andet i perioden efter højskoleopholdet. Der er ingen systematik i, hvad de har lavet i den mellemliggende periode. Nogle er påbegyndt og sprunget fra en anden uddannelse, nogle har været på produktionsskole, nogle har haft arbejde (heraf flere arbejde der her relevant for deres nuværende uddannelse), flere har været på kontanthjælp. Samlet set tyder det på, at disse unge har afprøvet sig selv i forskellige uddannelses- og arbejdsmæssige sammenhænge som et led i deres afklaring om valg af uddannelse. Men samlet set viser interviewene, at de er kommet forholdsvis hurtigt i gang med deres nuværende uddannelse.

Elevernes vurderinger af højskoleopholdets betydning for deres nuværende situation

De tidligere elever er meget reflekterede, når de fortæller om, hvad de har fået ud af deres højskoleophold. Der er typisk 2 spor i deres fortælling om højskolens betydning. Det ene knytter sig til højskolens betydning for, hvor de uddannelses og arbejdsmæssigt er nu. Det andet knytter sig til deres egen personlige udvikling og vækst.

Højskolens betydning for uddannelsesvalget

Flere fortæller, at højskoleopholdet har givet dem en afklaring i forhold til valg af uddannelse. En del forklarer, at de på forhånd havde tænkt på en uddannelse og at opholdet be- eller afkræftede deres valg. For andre har højskoleopholdet åbnet nogle nye muligheder og retninger, de ikke før havde set eller overvejet. Disse omfatter eksempelvis en elev, fandt ud af at han gerne vil arbejde med mennesker, fordi der gik nogle fysisk handicappede elever på højskolen. Samværet med de handicappede elever åbnede en hel ny verden og interesse hos ham. Andre fortæller om hvordan undervisning i kreative fag, foto eller teater og musik, har åbnet for nye dimensioner i deres uddannelsesvalg. Endelig er der elever der på højskolen har opdaget, at de til trods for dårlige erfaringer med folkeskolen alligevel godt kan finde ud af og gå i skole, hvilket har fået dem til at vælge HF efter højskoleopholdet.

En væsentlig dimension i denne forbindelse er vejledningsindsatsen på højskolen, herunder konkret hjælp til at søge uddannelse, læreplads mv. Vi kommer tilbage til dette nedenfor.

Et par stykker mener ikke, at højskoleopholdet har hjulpet dem specifikt i forhold til valg af uddannelse. De fremhæver i stedet den personlige udvikling, de har været igennem, og at opholdet har modnet dem og har gjort dem mere åbne og sociale.

Højskolens betydning for den personlige udvikling

Det er et gennemgående træk ved de tidligere elevers fortællinger, at de synes højskoleopholdet har haft stor betydning for deres personlige udvikling. De fortæller eksempelvis om at være blevet bedre til at sige sin mening, til at samarbejde og i det hele taget være sammen med andre mennesker. For en del elever har højskoleopholdet betydet, at de er begyndt at stå op om morgenen, at de oplever sig som mere modne samtidig med at de er blevet mere åbne over for andre mennesker og generelt er begyndt at holde mere af sig selv og at tro på egne evner og muligheder og at de er blevet mere glade og selvstændige. Andre taler om at være blevet mere ambitiøse, at de har fået sindsro, mere energi, større selvtillid og generelt er blevet mere positive.

Nogle er begyndt at spise sundt eller er stoppet med at ryge og flere fortæller om at de er blevet mere voksne og ansvarlige, at de har lært at sige fra og at sige tingene som de er. Samværet med de andre elever har for nogle af de tidligere højskoleelever betydet, at de har lært, at der skal være plads til alle.

De fleste af de unge nævner det sociale netværk som det vigtigste, de har fået ud af højskoleopholdet.

Nogle af de unge fortæller at højskoleopholdet har givet dem nye interesser så som at spille guitar, at spille teater og at arbejde med ler.

De to fremtrædende udbytter har altså været et socialt netværk og en stor personlig udvikling, som spænder bredt fra person til person. Herudover fortæller en del om den personlige udvikling, de har gået

igennem, og at højskoleopholdet har givet dem mere overskud og energi og en indre ro, og har dermed gjort dem mere klar til at komme videre. Andre fortæller, at de har opbygget deres selvtillid. En tidligere elev fortæller, at han altid har haft sceneskræk, men fordi han for første gang oplevede at lærerne troede på ham, kom han af med den.

Nogle er inde på, at højskoleopholdet ikke har hjulpet i forhold til at vælge en specifik uddannelse, men Højskoleopholdet har betydet en personlig udvikling, der har gjort dem i stand til at vælge. Samlet set vurderer langt den største andel af de tidligere højskoleelever, at højskoleopholdet har været en succes, der har hjulpet dem til både personlig udvikling og til afklaring af deres uddannelsesvalg.

Elevernes oplevelser af overgangene til højskoleopholdet og efter afslutningen af højskoleopholdet.

For de flestes vedkommende har de tidligere elevers UU-vejleder været igangsættende eller har bistået i forhold til at deltage i projektet. Den del af projektets vejledningsindsats ser dermed ud til at fungere. I flere tilfælde har UU-vejlederen også været på banen i forbindelse med elevens overgang fra højskolen, men det er langt fra i alle tilfælde.

Fra højskolen og til erhvervsskole eller anden uddannelsesinstitution tyder interviewene på, at det er meget tilfældigt, hvilken støtte der har været. Kun i meget få tilfælde fortæller de unge om, at der har været kontakt med mellem højskole og den uddannelsesinstitution, de er overgået til efter endt højskoleophold. Dermed peger interviewene på, at der fortsat er et relativt stort stykke arbejde med at få erhvervsskolerne inddraget direkte i projektet.

De tidligere elever fortæller i de fleste tilfælde, at de har fået god vejledning på højskolen. De referer til forskellige ansatte som de vigtigste: Vejlederen, lærerne, forstanderen – og ikke mindst de andre elever. Nogle fortæller, at de har fået helt konkret hjælp til ansøgninger og enkelte har været på besøg på en erhvervsskole. Enkelte fortæller, at de har fået hjælp fra højskolen til at finde praktikplads, men i de fleste tilfælde tyder det som nævnt på, at der ikke har været kontakt mellem højskole og erhvervsskole.

Interviewene tyder på, at der er meget forskellig praksis i forhold til vejledning højskolerne imellem. Det gælder både den konkrete organisering, og i forhold til hvilke af de ansatte der har vejledningsopgaven. Et andet forhold, vi kan konstatere, er, at også på den enkelte højskole kan eleverne have helt forskellige oplevelser af vejledningen. Der er eksempler på, at på den samme højskole bliver vejledningen beskrevet som "fremragende" af en elev, mens en anden fortæller, at der slet ikke har været vejledning. En nærliggende forklaring kunne være, at eleverne har forskellig forståelse af, hvornår der er tale om vejledning, og hvornår der er tale om "almindeligt samvær" med højskolens personale. For nogle kan "vejledning" være noget, der forbindes med en formel aftale på et kontor, mens vejledning for andre kan være de samtaler man har i mere uformaliserede sammenhænge¹. Uden at trække for mange vekslers på det relativt spinkle materiale, vi har, kunne der måske alligevel være grund til, at der på den enkelte højskole bliver gjort overvejelser over, hvordan vejledningsindsatsen forvaltes.

Med alle de forbehold, der må tages på baggrund af det spinkle materiale for denne undersøgelse, er der en tendens i interviewene til, at elever, der ikke er i gang med uddannelse eller arbejde, har fravalgt eller

¹ I et kommende notat undersøger vi specifikt højskolen som læringsrum, herunder betydningen af de uformelle sammenhænge.

ikke har gjort brug af tilbuddet om vejledning på højskolen. Tendensen er dog ikke entydig; der er også elever, der er i fuld gang med deres uddannelse, der har fravalgt vejledning på højskolen. Til trods herfor kunne dette måske også give anledning til overvejelser over, hvordan vejledningstilbuddet forvaltes på den enkelte højskole.

Opsamling

I forhold til projektets samlede mål, at de unge via et højskoleophold skal i gang med en erhvervsuddannelse, kan vi på baggrund af interviewene af de tidligere højskoleelever konkludere, at projektet er en relativ succes. Relativ fordi en stor andel af eleverne ikke er i gang med en erhvervsuddannelse, og de færreste den erhvervsuddannelse, de oprindeligt havde i tankerne. Desuden er næsten en tredjedel af de, der er kommet i gang med uddannelse, påbegyndt HF.

Men i den udstrækning projektet har til formål, at de unge skal i gang med uddannelse som sådan, er projektet en klar succes.

Der er ingen tvivl om, at de fleste har haft glæde af højskoleopholdet. Særligt har de unge gennemgået en personlig udvikling, der har været afgørende for, hvor de er i dag.

I det store hele er Ungdommens Uddannelsesvejledning aktive i forhold til projektet, idet det som oftest er en UU-vejleder, der er inddraget, når de unge bliver omfattet af Kombinationsprojektet. Derimod udestår der stadig en opgave med at få erhvervsskolerne integreret i projektet.

Endelig peger undersøgelsen på, at der kan være grund til at man på de enkelte højskoler bliver gjort overvejelser over, hvordan vejledningsindsatsen forvaltes.

Bilag 1

Interviewguide – Geninterviews af tidligere højskoleelever.

Formålet interviewrunden er at finde ud af, hvilken effekt højskoleopholdet har haft i forhold til projektets overordnede mål, at begynde en erhvervsuddannelse, samt at finde ud af, hvordan eleven er aktuelt er beskæftiget.

Navn:

Højskole:

Periode:

Den nuværende situation

1. Hvad er du i gang med nu? (uddannelse, arbejde, overførselsindkomst etc.).

2. Hvad har du lavet siden du stoppede på højskolen? (Kronologisk opregning af aktiviteterne).
 - 1.
 - 2.
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.

Udbyttet af højskoleopholdet

1. Hvordan har dit højskoleophold hjulpet dig i forhold til valg af uddannelse/arbejde etc? (Åbent beskrivende)

2. Hvad synes du har været afgørende på højskolen, for at du er hvor du er nu? (Åbent beskrivende)

Overgang fra højskolen

1. Hvordan var overgangen fra højskolen og videre? (Åbent beskrivende)

2. Var der noget hjælp/støtteforanstaltninger ifm. overgangen fra højskolen? Savnede du støtte hjælp/støtteforanstaltninger?

Samlet vurdering

1. Hvad synes du selv, du har fået ud af højskoleopholdet? (fagligt, motivation, personligt etc.) (Åbent beskrivende)

2. Hvad er din samlede vurdering af din deltagelse i projektet?

Eventuelle kommentarer.